List 5. **NOVICE** Tečaj XXXIV.

gospodarske, obrtniške in narodne

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 2. februarija 1876.

Obseg: Notranjcem na znanje in v premislek. — Navod za pridelovanje lanù in prediva po Belgiškem načinu. (Dal.) — Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta vredjeni po mesecih. (Dalje.) — Postava o stavbah na Kranjskem. (Dalje.) — V spomin Valentinu Vodniku. — Slovenska pesmarica. — Jugoslavensko slovstvo. — Mati ga izdá. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Notranjcem na znanje in v premislek.

Leta 1869 je podružnica kmetijska v Ložu občnemu zboru družbe kmetijske Kranjske potožila nadloge ondašnje doline, ki jih delajo mnogokrat ponavljane povodnji onega kraja. Občni zbor je pripoznal veliko škodo, ki jo kmetijstvo trpí po navedeni nesreči, in sklenil to v narodno-gospodarskem oziru jako važno stvar izročiti deželnemu odboru in c. k. deželni vladi s toplim priporočilom, naj bi se naprosilo sl. ministerstvo kmetijstva državne podpore v ta namen, da se pred vsem najde mož izveden, ki bi tehnično preiskoval vzroke, od kodi one povodnje izvirajo, pri teh preiskavah pa ne bi ostal samo v Loški dolini, temveč jih razširil tudi na Cerkniško jezero, na dolino Planinsko, na tek Unca in na močvirje okolice Ljubljanske, ker se misliti sme, da vse ondašnje povodnji so v nekaki podzemeljski zvezi med seboj.

Sl. ministerstvo kmetijstva je vslišalo to prošnjo; dovolilo je subvencijo za obširne preiskave, in izvoljen je bil Tržaški tehnik dr. Vicentini. On je z velikim trudom preiskaval Notranjski vunanji in podzemeljski svét, in kar je našel pri teh preiskavah, popisal je v laškem jeziku v posebni knjižici, ki se zove: „Relazione e voto dell' ingegnere civile dr. Raffaele Angelo Vicentini di Trieste sul Bonfico Della Valli di Laas, Zirkniz, Planina e Lubiana nella provincia della Carniolia.“

Ta knjižica je preobširna, da bi jo celo priobčili našim bralcem; posneli bomo tedaj le poglavitne reči na kratko, dostavljaje besede dr. Vicentini-a, ki v predgovoru pravi: „moje preiskave so le tehnične študije; treba je, te preiskave nadaljevati iz kmetijsko-gospodarskega ozira, da se izvé, ali bi se nasvetovana dela tudi izplačala in kmetijstvu zaželenih dohodkov prinesla“.

Ko je dr. Vicentini popisal podzemeljski ték vodá od Ložke doline proti Cerkniški niži in še nižji Planinski in z Uncem vred do Ljubljanske najniže doline, popisuje navedene doline tako-le:

1. Dolina Ložka.

Da bi se temeljito odvrnile povodnje te doline, moral bi se predor narediti skoz tisti hrib, ki Ložko dolino loči od Cerkniške, drug predor pa narediti od Dan do Golobine. Tudi bi treba bilo kanal narediti in reko uravnati. Stroški za vsa ta in še druga dela bi znašali okoli 212.500 gold. Ti stroški bi se utegnili znižati na le 122.500 gold., ako bi se vse to, kar je treba, naredilo površno. Vrednost zemljišč (senožet in njiv), ki so dandanes tukaj povodnjam podvržena in ki znašajo 394 oralov, se ceniti sme na 168.000 gold., ko bi se pa nadloga povodinj po imenovani poti odstranila, bi se vrednost njihova povzdignila na 420.000 gold.

2. Dolina Cerkniška.

Sedanja vrednost onih 4500 oralov, čez katere periodično voda stopa, se ceni na 210.000 gold. Od teh bi se dalo vsaj 2800 oralov na suho djati, in po takem bi se vrednost zemljišč vse doline povzdignila na 840.000 gold.

3. Dolina Škocijanska.

Vsa tukaj potrebna dela bi mogli posestniki zemljišč sami brez velicih stroškov izpeljati.

4. Dolina Planinska.

Sedanja vrednost 1525 oralov zemljišč se sme ceniti na 152.000 gold. Ko bi se pa povodnje odstranile, bila bi ta zemljišča vredna 343.125 gold.

5. Dolina Ljubljanska.

Tù dr. Vicentini opominja, da bi treba bilo mnogo del pri železniškem mostu na Ljubljanskem močvirji, pa tudi pri Selu, Fužinah in Vevčah. Nekatera teh del bi se dala koj po naukazu politične gosposke izpeljati, se vé da na stroške tistih, ki dandanes dobiček imajo od nepravilnega teka Ljubljanice. Kar pa se tiče druzih del, bi se na tanko določiti mogla po posebni preiskavi te okrajine.

Skupne stroške za uravnavo vodá v dolini Ložki, Cerkniški in Planinski ceni dr. Vicintini na več kot 3 milijone goldinarjev.

Ni še znano, kako se bode ta važnja a tudi draga stvar dalje motala.

Navod
za pridelovanje lanú in prediva po Belgiškem načinu.

Spisal Andrej Piskar.

(Dalje.)

Belgijanci sejejo mnogo kupčijskih rastlin in zato ne pridelujejo toliko slame, da bi pri obilni živinoreji mogli živini vedno sè slamo nastiljati, druge stelje pa

tudi nimajo v obilji. Zato imajo navado, da hleve z vodo poplakovajo in snažijo. Samo ob sebi pa se razume, da je to le poleti mogoče, kajti pozimi mora živina imeti toplo ležišče. Ta poplaka — živalski izmečki z vodo zmešani — jim je izvrsten gnoj. Da se jim gnojnica ne izgublja, imajo hleve tlakane in iz hlevov držé odtoki v prav za to napravljene, dobro obzidane jame. Gnojnici primešajo po potrebi še človeških izmečkov ali pa ogršičnih preš iz oljarnic. Toda nikoli ne mešajo tje v en dan vse skupaj, marveč napravljajo gnojnico več sort, za vsako zemljo in za vsak pridelek posebej. V tem so tako izurjeni, da v vseh okoliščinah vedó pravo zadeti. Pri gnojenji dobro pazijo, ali je njiva na solnčni ali senčni strani; za vsakatero zemljo napravljajo drugačno gnojnico. Na suho in gorko zemljo ne vozijo gnojnice iz človeških izmečkov, tudi ne sme biti za tako zemljo preveč preš, ker bi v hudi suši lan zgorel, če bi bila pa mokra letina, pa poleže. Tudi pazijo na to, če je njiva že izmolzena ali pa še močna; na prvo spravljajo bolj mastno gnojnico, na drugo pa slabejo. Če je sama gnojnica brez preš, mora biti ravno prav godna, predno se poliva. Godna je gnojnica takrat, kedar začne stoječa se krojiti in duh razvijati. Če se v gnojnico devljejo ogršične preše, se stolčejo in potem z gnojnico zmešajo. Taka gnojnica mora pa samo kake tri dni stati, predno se poliva, kajti, če bi predolgo stala, ni tako dobra.

Ker imajo Belgijanci sploh rahlo in globoko obdelano zemljo, katera mokroto rada pije, lahko z gnojnico vsak čas gnojé, veliko bolj kot s trdim gnojem. Gnojnica ima že v tem prednost pred trdim gnojem, ker ima vse redilne snovi že v taki obliki, kakoršne ravno rastline potrebujejo, namreč v vodi raztopljene.

Poglejmo še kolobarenje ali vrstenje pridelkov, kar lan zadene.

V tem oziru sicer ne moremo podati gotovih in natančnih pravil, kajti v vsakem kraji kolobarijo nekoliko drugače, tudi zahteva vsaka zemlja in vsako podnebje drugačno vrstenje pridelkov. Gnojenje tudi mnogo določuje v tem oziru.

Vsak kmetovalec vé, da ne storí na eni in isti njivi vedno ena rastlina, kajti vsaka rastlina potrebuje nekoliko drugačnega živeža. Če sadimo na njivo letos krompir, ga drugo leto ne smemo zopet ondi saditi, če tudi bi zemljo pognojili. Vsejmo pa na krompirišče rž, bo tudi brez gnoja dobro storila. Vsaka rastlina povžije iz zemlje nekaj snovi za več časa, katerih posebno potrebuje, tako da se morejo še le čez več let z gnojenjem in obdelovanjem namestiti.

To se more samo po kemijskem potu razjasniti. Rastline sploh obstojé po večem delu iz enih in istih kemijskih prvin, toda njihova sestava je zeló različna. Nekatere potrebujejo za rejo svojo mnogo kalja, druge fosforokisline, zopet druge več apnine, kremenine itd. Vzemimo, da je zemlja previdena z vsemi potrebnimi tvarinami vrastlinsko rast. Rastlina, ki potrebuje mnogo kalija, bo v njej dobro storila, ker najde dovolj živeža. Vsejmo jo še enkrat, nam bo pa slabeje storila zato, ker poprejšnja je povžila veliko kalija, kateri se z drugimi tvarinami ne dá namestiti. Vsejmo pa tako rastlino, ki potrebuje manj kalija, pa več fosforokisline; ta nam bo pa dobro storila tudi brez gnoja, ker najde dovolj živeža, ki ga poprejšnja rastlina ni povžila. Tako se dá večkrat zaporedoma na eno in isto njivo sejati, treba pa ni vsakokrat gnojiti, ako se rastline umno menjajo in vrstijo.

To je le teoretično rečeno, da se more stvar razjasniti; sicer je pa pri tem gledati na veliko reči. Treba je poznati zemljo, kakošne vrste je, katere tvarine ima še sama v sebi in katerih jej manjka. Poznati moramo tudi rastline, kakošnega živeža potrebujejo; gledati moramo na to, katere rastline in pridelki se tu ali tam bolj splačajo. Gledati moramo na klimatične razmere in še na mnoge druge reči. Vednost in skušnja nas uči potem pravo zadeti.

Glavna stvar, na katero mora kmetovalec gledati pri vrstenji, je pa ta, da ne seje in ne sadi takih rastlin druge za druge, katera imajo enake lastnosti, enake korenine ali enako zrnje, ampak za sadežem, ki ima zrnje glavni namen, naj seje takega, kateremu so glavni pridelek korenine, — za rastlinam, ki imajo široko perje, naj seje rastline z ozkim perjem, — za žitom, ki navadno dosti plevéla zapusti, naj seje rastline, ki se okopavajo, da se plevél zatare, — na tako zemljo, kjer je prst po vrhu zeló izmolzena, naj seje detelje, ki delajo globoke korenine in najdejo globočeje še dosti živeža, zraven se pa zemlja spočije in se plevel zaduši. (Dal. prih.)

Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta

vredjeni po mesecih.

Po „Oesterr. Landw. Wochenblatt.“

Meseca januarija.

Dné	Leta	
22.	1803.	Slavni govor Roberta Peel-a v Angleškem državnem zboru zoper colnino na žito.
23.	1608.	je bil najhuji zimski mraz na Francoskem in sicer tak, da je kruh na mizi kralja Henrika zmrznil; skor vse trte in sadna drevesa so pozebla.
24.	1842.	je umrl na Dunaji dr. Janez Burger, c. k. profesor prirodopisja in kmetijstva; on je bil eden najslavniših pisateljev kmetijskih v Avstriji, po pravici so ga tedaj imenovali „Schwerz-a“ Avstrijskega.
25.	1851.	se je ustanovila družba za rejo lanú in konopelj v Berolinu, katero je sprožil pl. Viebahn.
25.	1514.	so prvi karfi iz Donave prišli na Angleško.
26.	1793.	Cesar Kitajski Kien-Loong je razposlal okrožnico na kmetovalce svojega cesarstva, v kateri jih opominja, naj s kmetijstvom, kolikor mogoče združujejo obrtnijstvo.
28.	814.	je umrl cesar Karol Véliki, ki je na vso moč pospeševal kmetijstvo na Nemškem, in posebno vino-, sadje- in čebelorejo povzdignil.

(Dalje prihodnjič.)

Nove postave.

Postava o stavbah na Kranjskem.

II. razdelek.

Predpisi za stavbe.

(Dalje.)

§. 67. *Pri cestah se je držati stavbene črte.*

Pri novih stavbah na okrajnih ali občinskih cestah in potih se mora na obeh straneh ceste prosto pustiti od zunanjega kraja cestne grape do stavbene črte najmanj 2 m. prostora.

Izjemki se smejo dovoliti v posebnega ozira vrednih slučajih po dobljeni privolitvi politične gosposke in tistih organov, katerim je izročena cestna uprava.

Oblastnija se mora, če se v stavbeni komisiji ni doseglo porazumljenje (§. 9), predno podeli stavbeno privolitev, v teh slučajih dogovoriti z oblastnijo, ki je cestni službi predpostavljena, ter sme v stavbo le takrat dovoliti, če ta oblastnija pritrdi, da se sme stavba k cesti pomakniti.

Stavbeni prosilec mora v vseh slučajih, v katerih je, da se do poslopja pride, treba mostá, oboka čez cestno grapo, ali v grapi tlaka, te reči napraviti na lastne stroške tako, kakor se mu je naročilo, ter jih mora vzdrževati v dobrem stanu; tudi ima dolžnost, vse spolniti, kar se mu je zaukazalo od oblastnije cestni službi predstojne v odvrnitev zastavljanja in ognjušenja ceste in cestne grape.

§. 68. Pri železnicah.

Pri stavbah blizo železnic se je, kar se tiče oddaljenosti od železnic in izpeljave staveb, ravnati po posebnih določbah, katere zarad tega obstojé.

§. 69. Saditev drevja.

V trgih in vaséh se hišnim gospodarjem dolžnost nalaga, med hišami in gospodarskimi poslopji, ki so še skodlicami ali slamo pokrita, taka drevesa saditi, katera branijo ognju se razširjati.

Tudi je delati na to, da se tam, kjer to dopusté krajne okoliščine, na cestah in ulicah nasadijo drevesne vrste. — Take saditve napravljati in vzdrževati je dolžnost občini.

§. 70. Razlastitev v stavbene namene.

Vprašanje, ali je treba in na koliko je treba, da zarad kake nove naprave sel ali selskih delov ali zarad njihovih uravnav nastopi posilna razlastitev privatne ali občinske lastnine, to razsojujejo politične gosposke po postavah o tem obstoječih.

Ako je treba pri novi stavbi, pri prezidanju in prizidanju po razmeri od gosposke določene stavbene črte stavbe pomakniti ali za lastninsko mejo stavbenega prosilca ali še dalje čez to mejo, mora v prvem slučaji občina hišnemu gospodarju, v drugem slučaji pa hišni gospodar gruntnemu posestniku primerno odškodnino dati za to, da odstopi zemljišča ležeča med tema obema stavbenima črtama.

Kar se tiče zneska te odškodnine, se mora skusiti, da se z lepa poravná ta stvar. Ako pa tega doseči ni mogoče, naj se posestnik razlastenega zemljišča zavrne na pravdno pot zarad odškodbenega zneska.

V tem slučaji se pa zidanje ne more zadržavati, če se je pri realni sodniji zapoložila varščina, katero je gosposka, ki stavbe privoljuje, določila po vrednosti razlastenega zemljišča, za katero sta se izrekla dva izvedenca.

III. razdelek.

Olajšave pri stavbah.

§. 71. Olajšave gledé na stavitelje in načrte.

K §§. 1., 2., 4., 5., 16. Za stavbe pri tleh brez obokanih stropov in kletnih prostorov se smejo rabiti na kmetih obrtniki pooblaščeni po obrtnijski postavi ter ni treba predlagati nivelnih načrtov in iskati stavitelja. Sicer je postopati po določbah 1. razdelka.

§. 72. Olajšave v trgih, vaséh in pri poslopjih na samotnih krajih v trgih in mestih.

Pri stavbah v vaséh in na samotnih krajih, celó v trgih in mestih utegne gosposka, če ne gré za stavbe v javne namene ali če namen stavbe ali okoliščа ne potrebuje posebne stavbene trdnosti in ognjavarnosti, dovoliti sledeče olajšave:

(K §. 20.) 1. Utegne se stavba, če nima več ko eno nastropje in ni podvržena nevarnosti povodnje, sezidati iz egiptovske (nežgane) opeke, vendar se mora podzidje do visokosti 1 m. nad tlami napraviti iz kamna ali žgane opeke, ter se oboki ne smejo natezati čez 4 m. Pisetne stavbe se imajo enačiti s stavbami iz nežgane opeke.

(K §. 23.) 2. Visokost sob za stanovanje se sme zmanjšati do 25 m. Okna sobnih prostorov morajo dobiti visokost, ki je primerna primeram sob.

(K §. 27.) 3. Stopnice se utegnejo narejati v širokosti 1 m. in če so podobokane ali imajo na spodnji strani oboj in stukaturo (omet), smejo biti iz lesa.

(K §. 29.) 4. Prehodi (ganki) se smejo napravljati tudi popolnoma iz lesa.

(K §. 33.) 5. Pripuščeno je strope v hlevih in svislih pokrivati samo z ilovim tlakom, ki je 11 m. debel.

(K §. 40.) 6. Da bi morale krušne peči biti v prostoru, ki je z močnim zidovjem obdan in obokan, to utegne odpasti; izhodi iz kurilnih delalnic se utegnejo napraviti tudi na ulice.

(Dalje prihodnjič.)

Národne stvari.

V spomin Valentina Vodnika.

Vredništvo „Novic“ je prejelo te dni sledeči dopis:

„Svečnica je svečan dan posebno nam Slovencem, ker ponoči onega dne rodil se je Vodnik, po pravici imenovan prvak slovenskega slovstva. Čitalnice slovenske tedaj le sveto dolžnost spolnujejo, da vsako leto obhajajo spomin Vodnikov. Po naključbi mi je te dni prišel v roke rokopis gosp. Dragotina Dežmana pod naslovom „v spomin Valentina Vodnika“, ki je pred 20 leti jako marljiv delavec bil na polji slovenskem. Morebiti je častitemu vredništvu drago, v sredo natisniti v svojem listu ta spomin Vodnikov, ki je žalibog ob enem spomin, kako se „spreminjajo časi“.

Radi smo sprejeli ponudeno spomenico, ter jo danes, ker je ugoden čas za to, priobčimo tako, kakor smo jo sprejeli:

„Če si obnebje kranjske slave ogledaš, boš vidil na njem z blišečimi zvezdami vpisano imé: Valentin Vodnik! Naj se druzih rojakov junaštva ali modrost na vse strani sveta oznanjujejo, on se našimu narodu nar bolj po domače glasi, in zmiraj bode globoko segal v serca Slovencov.

V polnim občutku svoje veljavnosti in cene je mojster pevcov od sebe reči zamogel:

Ne hčere ne sina po meni ne bó,
Dovolj je spomina, me pesmi pojó.

Sivi starčki spomnivši se tega imena z živo besedo pripovedujejo, kak korenjaško so v svoji mladosti pod cesarskim banderam združeni Vodnikove „brambovske“ prepevali; naši gorenci ne morejo pozabiti moža, kteri je zaklade, v hribe pregnane slovenščine med njimi nabiral. Vprašaj učene može, vprašaj prostiga kmeta: kdo je, Krajnca zdravo serce in um spoznaje, v nar prijetnišim jeziku njemu govoril, kdo ga je pervi z gorečo pesmijo pozabljene matere Slave opomnil? Odgovor ti bode: Valentin Vodnik!

Kakor iz terdiga kremena živa iskrica šine, tako je tudi krepko nepokvarjeno jedro našiga naroda —

*

kmečki stan — nam tega moža podaril. V gorni Šiški se je rodil; v kmečki hiši se mu je zibelka točila; nad glavo spijočiga deteta je kolovrat drdral, in sladka materna pesim je že mlado serce vnela; ni je pozabil, marveč pesim kmetice je bila vodnica njegoviga pevskiga duha:

Kar mat je učila, me mika zapet,
Kar starka zložila, jo lično posnet.

Žibertov Tinček se dersanja na jamenških lužah naveličva, igre zapusti, in radoveden jo v ljubljanske šole pomaha, in ker je bistrega uma, vse težave premaga, včasih še kakšno okroglo zapoje. Po dokončani šesti šoli so ga „muhe“ v klošter gnale. Iz kloštra pa ga kliče duhovsko pastirstvo v Bohinj. Tam so ga navdale „Triglava snežne kopé“; tam je hodil pit' visoko Savico, mater pevske umnosti, šolo zdrave treznosti. Tačas so bohinjske goré v sebi hranile demant krajnske dežele, velikana učenosti, podpornika slovenščine, Vodnikoviga prijatla, slavniga Žigeta Cojza, in imena našiga pevca in njega podpornika sta se tak nerazločljivo združila, de kjer se eno glasi, tam tudi gotovo slava druziga odmeva.

Od Cojza spodbadan, potrebnost omikanja svojiga naroda spoznavši se Vodnik pratikarskiga dela loti, vganjke kuje, novoletne vošila sklada; kar je Krajncu nar bolj vediti treba, prav po domače uči, še clo gospodinjam s kakšnim svetam ustreči si prizadeva.

Pa tudi on je tožil čez nemarnost marskterih svojih rojakov, ktiri vsako sebi neznano še tako čisto slovensko besedo kakor ptujo ali novokovano grajajo, ako je v svojih rotah še slišali niso. Rekel je: „kadarkolj krajnske bukve na dan pridejo, ima sledni kaj čez jezik godernati; enimu je preveč po hrovaško, drugimu preveč po nemško, in tako naprej; jez pravim: mi moramo krajnske slovenske besede pojiskati semtertje po deželi zastresene, in na to vižo skup nabrati čisto slovenščino. Skušnja me uči, de ni lahko besede najditi, ktera bi se v enim ali saj v drugim kotu prav po slovensko ne imenovala; če je pa kaj novič znajdenih, in starim slovencam neznanih reči, se znajo te po vunajnih jezikih imenvati, ako bi jih mi ne mogli iz slovenske korenine kerstiti.“ —

Ko je strašna vojska po celi Europi divjati začela, Vodnik pervi Krajncam „Novice“ ponudi, in jih vžiga za vero, za dom, za cesarja. Z mogočno besedo kliče v brambo Slovence rekoč: „Bomo le roke križem deržali in nemarno gledali, kako ptujci hočejo naše stare lastine jemat, naše dežele med seboj delit, nas pod svoj strah silit? — V takih nevarnostih se skaže, kdo je mož, kdo rajši to vaga, kar je manj; kdo raj blago in življenje zgubi, kakor svojo čast in samosvojnost. Komur je tako pri sercu, ta ne govori mehke besede, ampak iz polniga serca mu tečejo iz ust goreče pesmi, ktire junake k junaštvu vžgejo. Peli so nekidaj naši očaki, in Turke pobijali; peli so ino pod Sisek tekli Hasan Baša v Savo potopit; ino če je Turk do nas priderl, so ga pognali, de so komaj nektiri razbojniki svoje pête vnesli. Pojte tedaj, Slovenci, brambovske pesmi, vnemajte se s petjam k pravimu junaštvu, k brambi našiga svetliga cesarstva!“ Vsak, kterimu slovensko serce v persih bije, bo še dan današnji z Vodnikam pel: „Bit če, bit če Estrajh za vse.“ On je v visoki pesmi „Ilirijo oživljeno“ pozdravil, in pravdo slovenskiga naroda proti napadam naših tlačivnikov braneč, krasno besedil:

Od perviga tukaj
Stanuje moj rod,
Če vé kdo za drujga,
Naj reče odkod!

Zakaj bi njegova dela in trude za naš narod na dalje prešteval, zakaj bi tak slavni spomin s povestjo britkih skušinj, ki so ga v starih letih zadele, ogrenil, kir je že neumirjoči Prešern v krasni priliki Vodnika življenje in smert z gorečnostjo pevsko popisal, ko je pel:

V Arabje pušavi
Se tiček rodi itd. itd.

Slovenska pesmarica.

* *Glasbena Matica* je izdala 2. zvezek svoje pesmarice, v kateri nahajamo čvetero pesem, namreč: „Slava Slovencem“, besede Virkove, za moški zbor vglasbil Ant. Förster, — „Moja rožica“, besede Kurnikove, za čveterospev vglasbil Anton Nedved, — „Opomin k petji“, besede Franjo Cimpermana za moški zbor, vglasbil Anton Stöckl, — „Svèt“, besede Stritarjeve, za moški zbor, vglasbil Anton Förster. Imenovani trije Antoni so tako dobro znana firma med slovenskimi skladatelji, da nam ni treba še posebnega priporočila tega najnovejšega zvezka „glasbene Matice“.

Jugoslavensko slovstvo.

* *Akademija jugoslavenska za znanosti i umjetnosti v Zagrebu* je ravnokar izdala tri knjige: „Rad“ 33. knjigo, „Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium“ (Listine o odnošajih izmedju južnoga Slavenstva i Mletačke republike), zvezek 5., — in pa 7. knjigo „Starin“. Čeravno vse te knjige obdelujejo tudi za slovenske učenjake zanimivo gradivo, more oni obširni sestavek, ki ga je v „Starinah“ spisal akademije predsednik dr. Rački pod naslovom: „Gradja za poviest Hrvatsko-slovenske seljačke bune god. 1573.“, še posebno zanimivati nas Slovence zato, ker učeni pisatelj po izvirnih listinah, ki jih je dobil iz deželnega arhiva Kranjskega in Štajarskega, popisuje punt kmetov leta 1573 na Kranjskem in Štajarskem v združbi s Hrvaškimi. Kakor dr. Rački v predgovoru pravi, je arhiv deželnih stanov Kranjskih o teh puntih tako bogat, da bi lahko napolnil celo debelo knjigo. Večina onih 187 izvirnih pisem, ki jih je dr. Rački natisniti dal v svoji knjigi in popisujejo silovite dogodbe onih puntov zoper gruntne gosposke po različnih krajih Hrvaškega, Kranjskega in Štajarskega in kolovodje onih ustašev, je pisana v nemškem jeziku, se ve, da takem, kakor je nemščina pred 300 leti bila, ko so se „die puntischen Pauern“ vzdignili zoper „die Obrigkheit vnd Edlleutt.“

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

V.

Mati ga izdá.

(Dalje.)

Na vprašanje više sodnije tedaj nisem mogel odgovoriti ugodno. Razložil sem pač vse na tanko, kar sem do zdaj zvedel, a to se je ti tako pomanjkljivo zdelo, da sem dobil precejšen „nos“, češ, da je nemogoče tako očitno hudodelstvo pri belem dnevu, ne da bi se našel kak sled. Drugi dan sem dobil dopis sodnije, ki me je klical na moje prejšnje mesto, ter mi ukazal iz-

ročiti vso preiskavo mojemu nasledniku, ki ima priti v dveh dneh. Da-si mi je bilo ljubo znebiti se te sitne, težavne in skoro nemogoče preiskave, ki ni imela druge podlage, kakor umorjeno vdovo in na pol mrtvo deklo, me je vendar grizla nezaupnost više sodnije in graja, katere gotovo nisem zaslužil, porok temu moja mirna vest in pa zavest, da sem vse storil, kar je bilo pri teh okoliščinah mogoče, in zamudil ničesar. Da se mi ni posrečilo na sled priti hudodelniku, to ni bila moja krivda, saj ostanejo hudodelniki večkrat leta in leta skriti, dasiravno je po več sto ljudí na sledu za njimi Zato sem mislil, da mi je to grajo naklonil kak oseben sovražnik, in nisem se varal, kajti kmalu sem zvedel, da sem bil na poti stričniku predsednika, ki je hotel priti na moje mesto in naglo plezati po uradniški lestvici više.

To sem, kakor rečeno, še le pozneje zvedel, zato sem izročil kmalu za pismom dospelemu nasledniku vso preiskavo in vsa nje se dotikajoča pisma ter želeč mu boljšo srečo pri tem odrinil na svoje prejšnje mesto, od kodar sem bil pa zopet kmalu premeščen dobra dva dni daleč v mesto P. pri uradnikih znano kot najslabših eno, pa z najsitnejšo službo, ker je tam brez števila pretepov, tatvin in goljufij.

Kako je moj naslednik v mesticu M. nadaljeval preiskavo, tega nisem zvedel, ker se nisem dosti brigal za-njo. Vendar sem prilično toliko zvedel, da pravega hudodelnika niso še zasačili; pač pa je preiskovalni sodnik prijel jih več, katere je pa čez par dni moral spustiti, ker so svojo nedolžnost jasno dokazali. To sem čul z nekako zadovoljnostjo, ker je bilo sijajno opravičenje moje osebe. Še bolj mi je pa potolaženo razžaljeno čutje, ko nekega dne dobim pismo od znanca iz onega mesta. Na koncu pisma berem, da je moj naslednik za morilca prijel nekega generala v navadni meščanski obleki, dasiravno mu je ta prej že povedal, da je general M. Ta huda zmota je bila prenaglemu mladenču pogubna, kajti čez par dni je moral nagloma pobrati kopita ne zasačivši morilca vdove Reberjeve.

Preteklo je leto dni in več. Kraj, kjer sem bil, je bil zeló dolgočasen, zlasti ob nedeljah in praznikih. Znanstva si nisem mogel pridobiti, ker so bili drugi uradniki oženjeni in me njihove rodovine niso nič kaj mikale; meščani pa so se nas vidno ogibali. Zato sem navadno tudi ob nedeljah in praznikih po službi božji, zlasti pri slabem vremenu, navadno malo v pisarno hodil ali pa domu jemal zapiske.

Al neka bolečina v prsih me kmalu opomni, da tako napeto delovanje ne bo ugodno zdravju mojemu. Toda kaj početi? S čim preganjati si čas ob nedeljah in praznikih brez znancev, brez družine, toraj brez vsake zabave?

Potožim to svoji postrežnici.

„Ej, gospod“, pa mi odgovorí sklenivši roki, „saj niste še stari! Za božjo voljo, če za vas ne bo veselja na svetu, za koga li bo? Ako vam je tu dolg čas, peljite se dve uri daleč v toplice B. Tam je dosti gospôde, lepše od tukajšnje, godba ves dan, se boste lahko razveseljevali, kolikor vam bo ljubo.“

Svèt postrežnice mi je všeč, toraj se podam brž v nedeljo, ker sta bila dva praznika skup, v toplice B., tudi iz tega namena, da bi se kopal, kar bi mojemu truplu zamoglo le koristiti.

V gostilni, kjer sem se vstavil, je bila izbrana in lepa družba. Nekaj gospode je bivalo tu z namenom, kopati se, večidel pa je hotel tu prebiti vroče poletje in se zabavati, kolikor mogoče. Obed je bil skupen in vse se je za to priliko navadno krasno obleklo in olišpalo. Ženski spol je razvijal tu vse umetnosti lišpa, oblačila in obnašanja, kazal iskre duhá in višino omike, moški spôl ga je, kolikor mogoče, skušal dohajati in tako je bilo tu vedno borenje krasnih noš in duševnih moči in isker med sabo.

V tem obziru sta se posebno odlikovala na prvem mestu sedeča gospod in gospá, gotovo soprug in sopruga. Ona je bila zale, visoke, kar krasne postave, kakor kraljica med drugim ženstvom, ponosna kakor Juno, obleka njena izbrana, okusna in dražja od vseh drugih. Videlo se jej je, da je navajena gospodovati in prva biti, in da je v večih salonih in v boljših družčinah domača. Nekaj pa je bilo vendar na nji, kar meni ni bilo všeč, namreč pomanjkanje vse nježnosti in ženske sramožljivosti. Prava res omikana in blaga ženska ne bo tako kazala se vsemu svetu, kakor se je ta gospa.

Soprug njen je bil jej po vsem primeren. Lepo raščene postave, gladkega obnašanja, v pogovoru kazajoč bistrost uma in znanstvo v vseh navadnih vedah bil je povsod všečen družabnik, moral se je brž prikupiti vsakemu — le meni ne, kajti zapazil sem bil, da so njegove oči pod ščipalnikom večkrat vprle se v koga in minuto časa zastale na njem; potem pa, ko da bi se spomnil, kje je, ali pri kakem nagovoru se je brž nekako stresel — meni dokaz, da so se njegove misli za minuto časa zgubljale drugam. Tudi sem bil v takem trenutku zapazil, da se je obraz njegov skremžil, oko začrnelo, kar se godí pri ljudéh, katere obhajajo včasih neprijetne misli ali spomini. (Dal. prih.)

Naši dopisi.

V Gorici 29. jan. — V poslednjem dopisu od 22. t. m. (gl. štev. 4 „Novic“) sem poročal o seji glavnega odbora tukajšnje kmetijske družbe od 17. t. m., v kateri je šlo za slovenski društveni organ.*) Popraviti imam v omenjenem sporočilu to, da „Kmetovalec“-a vrednik, g. Klavžar, ni naravnost stavil predloga, da naj si društvo izvoli za svoj organ „Kmetovalec“-a, ampak nasvetoval je, da naj se ta stvar izroči v pretresanje odseku 5 udov. Ta predlog je podpiral tudi g. Jos. Gorjup, c. kr. sodnik Kanalski. — Kar se tiče tistega nesrečneža J. Kulota, o katerem sem uni pot pisal, da so ga 18. t. m. na ulici pobrali in pred k magistratu in potlej v bolnišnico nesli in da je po poti umrl, je stvar veliko resniša kakor se je mislilo izprva. Ker se je rajncega žlahta pritožila, morala je sodnija dogodek preiskavati. Dosedaj je znano to: poznali so se na truplu nevarni vdarci, katerim zna biti vzrok to, da je sam padel, ali pa da je bil tepen. Vzrok smrti pa so znali biti nasledki pijanosti ali pa mraza. Ker je rajnkega bila policija obsodila 2 dni v zapor, in je imel kazen dostati pri magistratu, raznesli so ljudje, da je magistratni čuvaj kolikor toliko kriv Kulotove smrti, o čemur pa ni mogoče do sedaj nič reči. — Presvitli cesar je podaril za vodnjak v Volčjemgradu na Krasu 300 gold. — Grof Chambord je bil povabljen te dni na lov divjih golobov na Kras; vstrelil je 130krat z najboljšim vspehom. Po lovu je imela gospôda južino — pod milim nebom. Čudili se boste temu, čestiti bralci zunaj Goriškega, kjer Vas stiska huda zima. Pri nas pa so bili res krasni dnevi od nedelje do petka; za malo bi se bil uresničil tukajšnji Laški pregovor: „San Bastián puárta la vióla in man“ (Sv. Boštjan ($^{20}/_{1}$) nosi vijolico v roki). Tu zdaj ni mraza, samo oblačno je. — Za stipendije učiteljskim pripravljancem v Kopru je od ministerstva dovoljenih 12.000 gold. (Dijaki so iz vsega Primor-

*) Došel nam je prvi list družbenega časnika v veči obliki in s podobami ozaljšan. Vred.

skega). Kandidatinjam v našem izobraževališči tukaj je odločenih 2000 gold. Še par tisuč gold. bode treba za pripravljavnice v Gorici, Kobaridu, Tržiču, Proseku in drugod. — Od tistih 8000 gold., ki jih je za leto 1875 za ljudske šole na Goriškem dovolil državni zbor, porazdelilo se je 2000 gld. med tiste učitelje, kateri (v izrednih urah) učijo nemški jezik.

Iz Maribora 30. jan. = Včeraj dopoldne so se zbrali odličnejši možje iz okolice Mariborske v tukajšni čitalnici in na predlog skušenega narodnjaka očeta Divjaka iz Fravhajma je bil od vseh navzočih (okoli 30) enoglasno dr. Radaj, c. kr. notár v Mariboru, za kandidata sprejet, ki naj se namesti Brandstetterja priporoča za poslanca v deželni zbor. — Tako je pogubni razdor vsaj za zdaj v odločilnem momentu odstranjen in upanje upravičeno, da naš kandidat prodre proti nakanam nemčurskih ustavakov. Obravnavala pa se je v včerajšnjem shodu, kateremu je bil dr. Srnec predsednik, stvar tako-le: Prvi je besedo poprijel prof. J. Pajk o lastnostih, katere mora naš izvoljenec imeti. Za njim se je oglasil kmet Jug od sv. Martina in razodeval rane, katere posebno kmečki stan skelé; za njim je govoril narodnjak Vajngerl iz Jarenine, ki je povdarjal, naj bi vsi, kateri obljubijo po naše voliti, tudi pri volitvi „mož beseda“ ostali. Potem je stopil dr. Radaj sam na oder in razvijal v daljem govoru nekatere točke svojega programa. Zdajci je prebral prof. Valenčak osnutek volilnega poziva na volilne može Mariborskega, Šentlenarškega in Slovenjebistriškega okraja, ki je bil soglasno odobren; konečno se je volil izvršilni odbor, v katerega so bili med druzimi izbrani gg.: dr. Dominkuš, dr. Srnec, dr. Gregorec, kaplan Žmavec. Za trdno se nadjamo, da bode pri volitvi zmaga naša, ta pa bode tudi velik moraličen vpliv imela na prihodnje volitve.

Iz Maribora 28. jan. (*Slomšekov spominek*) ali prav za prav „Slomšekovi spominki“ moral bi biti napis tem vrsticam, ki imajo namen, narodu slovenskemu po vseh okrajnah povedati, da letos se bode dognalo, kar je leta 1865 pričela čitalnica naša. S stavbami spominkov odličnim možem ne gre tako hitro, kakor se misli in želí, kajti nabira doneskov ni hipoma gotova, še več zadržkov pa se nahaja včasih o tem, kje naj se postavi spominek, in to menda, če se ne motim, je tudi vzrok, zakaj še dandanes Vodniku spominek ni postavljen. — Skupni znesek za Slomšekov spominek znaša poleg 4 zlatov 5682 gold. — 11. dne t. m. se je v tukajšnji čitalnici zbral zbor odličnih rodoljubov, kateremu se je poročalo o stanju spominka in se stavili predlogi, kako naj bi se izvršilo vse, da mož, ki je bil v vsacem oziru dika naroda slovenskega in si je v srcu njegovem sam stavil večen spomin, dobí sebe vreden monument. Hvalevredni sklepi omenjenega zbora bili so sledeči: 1) Kapeli na Mariborskem pokopališči, kjer Slomšek počiva, se bode vzidala po g. Schulz-u krasno izdelana plošča iz belega marmorja z umetno izrezanim knezoškofijskim grbom in latinskim napisom, ki ga sostavi sedanji knezoškof Lavantinski. Druga plošča, ki se bo tudi letos vzidala rojstni Slomšekovi hiši v Ponkvi, je iz lepega črnega marmorja z velikim zlatim napisom, da se bo daleč svetel in brati mogel, na pr. iz južne železnice, katera blizo memo hiše drdra. Napis je slovensk, sestavljen od kanonika Kosarja. — Za spominek pri krstnem kamnu v Ponkvi je kanonik Glaser velikodušno daroval krasno sliko Slomšekovo na veliki cinkovi plošči; okvirje bo iz sivega marmorja. Za napis se vzeme kratek izpisek iz krstnih knjig. — Vsi ti trije spomineki bodo stali 307 gl. 2) Glavni spomenik Slomšekov bo stal v presbiteriju stolne cerkve v Mariboru, kar najbolje pristaja prvemu škofu Mariborskemu, ki je to cerkev prvi povzdignil do ove časti in jo storil mater in glavo cele škofije. Načrt tega spominka, po Dunajskem arhitektu Hartlnu izdelan v gotiškem slogu, primernem cerkvi, visok bo 2° in 5', 1° 5' pa širok; imel bo 3 predelke; levi in desni za napise, srednji pa za 5½' visoko Slomšekovo podobo iz kararskega marmorja. Gledé izpeljave gotiškega okvirja je Schulz v Gradcu predlagal trojni kamen: belo-žolti iz Vinice na Hrvaškem, okorni, sivi kamen iz Ptujske gore in temno-sivi marmor. Prvo okvirje bi stalo 1200 gold., drugo 1400 gold., tretje pa 3300 gold. Zbor se je odločil za prvi kamen. Zastran Slomšekove podobe bilo je 5 umetnikov ponudnikov. Dunajski umetniki so zahtevali: Gasser 3500 gold., Kundermann 4000 gold., Skelnicki 3000 in Schulz 2100 gold. Pozvan je bil pa tudi Zajec, akademični podobar v Ljubljani. On je zahteval 2000 gold. in kmalu ob novem letu je poslal 24" visok model na ogled in razsodbo. Zajčev načrt prestavlja Slomšeka kot ljubeznjivega učnika in gorečega buditelja slovenskega ljudstva v zgovorni besedi in s spretnim peresom. Zato je Zajec podobi podal obleko škofovskega govornika; levica njegova lahko na knjigah sloni, desnica pa je položena na srce, v znamenje premile ljubezni, katera je za Slovence in za blagor njih toliko skrbela, delovala in žrtvovala. Vse to hoče umetnik ogledalcu podobe na misli privoditi. Res srečno izumljena misel ali ideja, vredna umetniške izpeljave! Le za to še gre, da umetnik dobro zadene mili obraz neumrlega biskupa, ki je po blagih namerah svojih vreden vrstnik biskupa Strossmajera. Naj bi se vsi sklepi Slomšekovih častiteljev srečno izvršili!

Iz Kostanjevice. — Pri zadnji volitvi občinskega predstojnika so bili izvoljeni: za župana posestnik Anton Straus, za svetovalce pa usnjar Janez Bučar, krčmar Janez Kuntarič, okrajni kirurg Nikolaj Sever in pa posestnik France Marešič.

Iz Bizovika 31. jan. (*Beseda naša*) v spomin gosp. dr. Coste se je z obilim vdeleštvom naših domačih udov, pa tudi Ljubljanske gospode, med katero smo veseli videli tudi gospoda in gospó Šolmajerjevo z rodovino njuno, prav lepo izvršila. Gosp. predsednik Kadilnik je s prisrčno besedo pozdravil pričujoče družbenike; pogrešaje med njimi pa ženski spol, je dobro opomnil, naj se žene in dekleta ne odtegujejo poštenim narodnim napravam, vsaj po starem našem pregovoru „žene tri vogle hiše podpirajo“. Potem so iz Ljubljane prišedši gospodje pevci eno, domači fantje pa tudi eno zapeli na očitno radost vsem nazočim. Zdaj pa nastopi gosp. Orešek in v spomin preblagega dr. Coste tako lepo govori, da so bili vsi nazoči globoko ginjeni. Costa je bil mož, katerega se ljudstvo naše tudi v kmečkih bajticah hvaležno spominja. Konec besedi ste bili zopet dve lepi pesmici. Ne moremo si pa kaj, da ne bi s srčno zahvalo še omenili darú, ki nam ga je obljubila častita gospá Šolmajerjeva, sestra nepozabljivega gosp. dr. Coste — da namreč zastavo našo hoče ovenčati z lepim trakom. — Po končani „besedi“ smo se vmaknili v spodnje prostore, kjer smo na veselje naše videli, da gori navedene besede predsednikove niso ostale — glas vpijočega v puščavi.

Iz Ljubljane. — Naj vzamemo kakoršni koli Dunajski časnik tudi ustavoverske stranke v roke, vsak ali bolj očitno ali bolj skrivaje kaže, da je politična situacija tako napeta, da neprenehoma stojé ministerske krize na dnevnem redu, in to ne samo na Dunaji, temveč tudi v Budapeštu. Razpor med Avstrijo in Ogersko je takošen, da ni podobe, kako se bode usodni spopad med Cis- in Translajtanijo končal. K tem notranjim homatijam, ki jih je rodil nesrečni dva-

lizem, in katere čedalje veča predrznost Magjarska tira do vrhunca, pa pristopa še čedalje bolj zametano Turško vprašanje, katero se menda, kakor zdaj reči stojé, ne bode rešila brez občnega potresa. Po hudi elementarni zimi pride še huja politična spomlad! — Skrajni čas je pač, da državnopravna opozicija v državnem zboru, ki je dozdaj le mehko postopala proti centralistični stranki, energično na noge stopi, da ne pušča diktatorično gospodariti ustavakom, ki so zakrivili leta 1867 dualizem in se zdaj nasproti Magjarom delajo, kakor da bi hoteli popraviti, kar so takrat grešili; al njim gre v prvi vrsti zmirom le za gospodstvo v Cislajtaniji in da bi to obdržali, žrtvujejo vse druge interese Avstrijske. Gospodje naše državnopravne stranke so zopet skusili, kako ustavoverci pometajo z važnima predlogoma dr. Lienbacherja, grofa Hohenwarta in Groholskega in da prav kakor nekdaj Sisyphus se trudijo zdaj v zbornici poslancev. Čas je tedaj, da krepko stopijo na noge v očigled za Avstrijo usodne situacije!

— (*Matičin odbor*) se je 26. januarija zbral v razgovor, v katerem se je sklenilo, da bode 16. svečana pravilna odborova seja, v katero se pokličejo vsi odborniki, da se po novih volitvah odbor na novo konstituira ter še druge zadeve za izdavanje letopisa in drugih knjig za letošnje leto rešijo.

— (*V občnem zboru čebelarske družbe*), ki je bil 26. dne t. m., so bili gosp. Josip Jerič za predsednika, gosp. Fr. Souvan stareji za podpredsednika, gosp. p. guardian Sal. Pintar, gosp. Ant. Jugovic in gosp. dr. K. Ahačič za odbornike izvoljeni, in po takem potrebne premembe družbenih pravil sklenjene in vpeljane.

— (*Iz seje deželnega odbora 29. januarija.*) Sklenilo se je, prihodnjemu deželnemu zboru predlagati, da bi občine v olajšanje silno obloženega zaklada za svoje bolnike v javnih bolnišnicah, ki ne morejo sami bolniških stroškov plačati, po izgledu dotične postave za Koroško po 20 kr. na dan plačevale, le za blazne in otročnice ne. — Občini Velika dolina se je dovolilo pobéranje 16% občinske priklade na direktne davke za leto 1876, občini Kompole pa vpeljanje občinskih taks po sklepu občinskega odbora. — Sekundarju dr. Antonu Binterju v deželni bolnišnici se je služba za 2 leti podaljšala.

— (*Občni zbor „Sokola“*) 30. januarija je pričel podstarosta gosp. Fr. Drenik z nagovorom, v katerem je povdarjal važni narodni posel tega društva, zato pa tudi potožil, da šteje premalo udov in bi tedaj zato želeti bilo, da se zdatno pomnoži po obilem pristopu. Razloživši, zakaj ni bilo občnega zbora 27. decembra in pa 23. januarija, je omenil zadnje Sokolovske veselice na korist gosp. Ant. Stöckelnu v hvaležno priznanje njegovega delovanja tudi pri Sokolskih veselicah; konečno je govornik željo izrekel, naj bi zbor njega nikakor ne volil na čelo društvu. Izid volitev je bil ta, da so bili gospodje: dr. Vošnjak za starosto, za podstarosto Fr. Kadilnik, za odbornike pa Fr. Ravnikar, Armič, Srečko Nolli, Jeločnik, Juvančič, Koch in Drašler izvoljeni, zadnji kot namestnik g. Drenika, ki volitve ni sprejel. — Po končani volitvi se zahvaluje g. Breskvar v imenu Sokolcev podstarosti g. Fr. Dreniku za vodstvo in marljivo delovanje društvu na korist, in na predlog njegov zakličejo zbrani Sokoli „živijo“!

— (*Novo hranilno in posojilno društvo*) se je tukaj ustanovilo in ustanovniki njegovi so si 13. dne t. m. izbrali začasni odbor, kateremu je tiskar g. A. Klein prvomestnik, svečar g. Josip Strzelba prvomestnikov namenstnik, klobučar g. Zupančič blagajnik, upravni odborniki pa gospodje: Pavel Skale, Josip Regali, Ant. Stepančič, Janez Goliaš, Jakob Škrbinec, Franjo Žark, Miha Krašnja, Edvard Hohn, Herman Hariš, Hugo Turk in Orosl. Dolenec. — To društvo od se unega, že starejega, kateremu je gosp. Horak prvomestnik, loči o tem, da to novo društvo bode celó majhne doneske v svojo hranilnico jemalo in tudi celó majhne svotice na posodo dajalo.

— (*Na spomin obletnice*), kar je nepozabljivi dr. E. H. Costa umrl, je bila 28. dne januarija slovesna črna maša v stolni cerkvi, katere se je vdeležilo razun njegovih sorodnikov obilo njegovih častiteljev in prijateljev.

— (*Bohinjski sir*) gre čedalje bolj po svetu in je poslednji čas dobil naročilo iz Pulja (Pola), Vodnjana (Dignano), iz Reke in iz Bakra (Buccari). To mora sirarske družbe v Bohinju spodbosti, da vso svojo pazljivost in marljivost obrnejo na pravilno izdelovanje domačega pridelka, ki bode kmalu častno mesto zasedal zraven grojskega sira. Častitemu gosp. Mesarju je to pač odlično zadostilo za njegov trud pri osnovanju sirarskih družeb na Gorenskem.

— (*Porotniki v Ljubljani*) za prihodnjo sesijo bodo sledeči, in sicer iz Ljubljane: Vilhar Ivan, Gerber Matej, Ničman Henrik, Vičič Janez, Ahčin Karol, Müller Janez, Murnik Janez, Dolhar Janez, Gazdek Ignacij, Grliczi Josip, Maček Ferd., Pesiak Spiridion, Gnjezda Matej in Fortuna Franc, — Novak Vinc. iz Trojane, Kiler Viljem iz Kranja, Mali Vinc. iz Kranja, Juvan Mihael iz Želimelj, Javornik Tomaž iz Hriba, Čebašek Matej iz Črnuč, Iglič Franjo iz Kamnika, Komatar Janez iz Štepanje vasi, Vončina Franc iz Toplic, Schiffermühler Janez iz Kokre, Mazik Anton iz Šmarja, Krajner Jernej iz Postojne, Valenčič Matej iz Trnovega, Dolenec Bernard iz Razdrtega, Oranč Franjo iz sv. Križa, Jalen Josip iz Krope, Pirec Matej iz Krope, Nussbaum Avg. iz Šturij, Ankemius Friderik iz Tržiča, Keršič Josip iz Trboj, Klemenec Franjo iz Rakitnika, Lovrencij Josip iz Krope. Namestovalni porotniki so: Kušar Josip, Lahajnar Karol, Kurnik Vojteh, Borovski Ivan, Jenko Alojzij, Pavšek Franjo, Maršalek Avgust, Waidhauser Franjo, Pogorelec Ernest — vsi ti iz Ljubljane.

— (*Dr. Ludevik Grbec*), dosluženi c. kr. rudarski zdravnik v Idriji, je poslavljen z naslovom „ces. svétnika“. Idričanje so mu dotično diplomo 25. januarija, z veliko slovesnostjo izročili.

— Dr. Ložar, advokat v Vipavi, je 27. januarja po kratki bolezni umrl.

— (*Vodniku spomin*) obhaja danes zvečer čitalnica naša z več let navadno svečanostjo. Pričakovati smemo, da, kdor ima srce za domačo reč, pride slavit spomin moža, čegar zasluge so neizmerne za narod naš.

— (*Pobirki iz časnikov.*) „Turški list“ je v dveh člankih pretekli teden bridko tožil, da nemščina na srednjih šolah po Kranjskem ne napreduje tako, kakor bi bilo želeti. Vzrokov te neprijetne mu in žalostne prikazni vé več in različnih. Mladina šolska se med sabo in domá razgovarja v slovenskem jeziku, bere slovenske časnike in knjige in to jo odvrača od branja nemških knjig in pogovorov o nemški literaturi in namesto pravega (to je tujega, nemškega) duhá se potem navzame spačenega (to je slovenskega), zato z nemščino ne gre naprej, ker nima duhá, veselja za-njo. Vrh tega se neljubi (to je nemški) učitelji po slovenskih listih z blatom ometujejo ter tako spravljajo pri mladini ob spoštovanje, ob veljavo. Zato — toži „turški list“ — srednje šole nimajo po vsem zaželjenega vspeha. — Krasno, krasno! Ko je večina deželnega zbora Kranjskega stavila interpelacijo do vlade zarad ponemčevanja srednjih šol na Kranjskem, takrat je vladni zastopnik trdil, da vlada nima nikakor namena, po šolah ponem-

čevati slovensko mladino. Zdaj pa pride „enfant terrible“ v podobi „turškega lista“ in izkramlja tako očitno ravno to, kar si je vladni zastopnik vtajiti na vso moč in z vso svojo zgovornostjo prizadeval! Kajti če ne bi imeli namena, ponemčevati mladino našo, čemu pa tožite, da se vam to ne posreči po vaši želji in vašem namenu? Pojte rakom žvižgat!

— (*Slovensko gledišče.*) V nedeljo 6. dne t. m. se bo prvikrat kazala zanimiva vesela igra v 3 dejanjih z naslovom „Satan“.

— (*Dolge smodke*), „viržinke“ imenavane, so se s 1. februarijem podražile za ½ kr., tedaj na 5 krajc., dasiravno je v ministerskem svetu cesar sam bil zoper podraženje, rekoč, da te vrste smodke puši revnejši stan in vojaki, in te bi najhuje zadel novi davek. „Vaterland“ je — naslanjaje se na to — še 28. u. m. izrekel nado, da bo ostalo pri starem, pa vendar ni, ker se „viržinke“ že prodajajo po 5 krajc.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Veliko manjše važnosti je to, kar se zdaj godí v zbornicah državnega zbora, memo tega, kar se zdaj godí zunaj njih. Vladni Ogerski časnik „Ungar. Lloyd“, gledé na sklep zadnje konferencije nekaterih udov Dunajske zbornice gosposke, da se namreč Magjarom ne sme nič več dovoliti čez to, kar se jim je dovolilo s pogodbo leta 1867, potrjuje edinost vseh parlamentarnih strank Avstrijskih proti Ogrom. Zato misli, da je ministerska kriza na Dunaji neizogibljiva, in pozivlja vlado in zbor Ogerski, naj skrbno pazita, če se prekucne položaj ministrov Dunajskih, da ne pridejo na krmilo vlade možje taki, o katerih je imela Ogerska zadnji čas priliko prepričati se, da so protivniki Ogrom. Vsled tega opominja „Ung. Lloyd“ vlado Ogersko, da se na vso moč upre sestavi novega ministerstva na Dunaji iz tacih mož, ki so pritrdili sklepom konferencije zbornice gosposke. — No, čedalje bolje! Po takem morala bi odsihmal Avstrija postati popolnoma podložnica (vazal) Ogerski!

— Kakor Peštanski časniki trdijo, se začnó dogovori med Ogersko in Avstrijsko vlado o reviziji colnih zadev in banke Ogerske 10. dne t. m. na Dunaji. Kakor „Ung. Lloyd“ iz zanesljivih virov naznanja, hočejo Ogerski ministri odstopiti, ako v teh dogovorih ne obveljá to, kar oni zahtevajo za Ogersko. Tedaj kriza ministerska v Peštu in na Dunaji!

— 28. dne u. m. je dotični odsek zbornice poslancev obravnaval postavo o samostanih (kloštersko postavo), kakor mu je došla iz zbornice gosposke. Minister dr. Stremayer se je zopet zoperstavljal nekaterim točkam te postave, rekši, da postave, kakor je zdaj narejena, ministerstvo ne more priporočati v potrjenje cesarju; al odsek, ves navzet duhá Prajsovskega „kulturkampfa“, se ni brigal za ugovor ministrov in z večino 11 glasov zoper 5 sprejel to postavo.

— Največa svečarija tukajšnja, ki dela po svetu dobroznane „Apollo-sveče“, je vkljub vsej gasilni pomoči pogorela do tal; škoda znaša nad pol milijona gold.

Ogersko. Iz Budapešta. — Franc Deak je umrl 28. dne u. m. Smrt prvega Magjarskega patriota je izbudila po vsej deželi veliko žalost. Slovesni pogreb bode še le v četrtek, ker pridejo deputacije občin in mest cele dežele k sprevodu.

— „Ellenor“, časnik saborske večine Ogerske, piše o Turških zadevah takole: „Dnevi Turčije so pri kraji. Ona živi le še zato, ker Evropejske vlade niso še gotove s pripravami za pogrebno svečanost. Če le narodi Avstro-Ogerski pridemo do tega, da živimo s slovanskimi narodi v miru, potem nam je vse jedno, ali Turčija živi ali umrje.“

Srbska. — V Belgradu se godé čudne reči, Srbija je v veliki zadregi. Knez Milan je s svojo modrostjo pri kraji. Po Dunajskih listih je brati, da namerava odstopiti ter podati se na posestvo svoje soproge v Besarabijo. Nedavno je poklical k sebi več častnikov ter jih prašal, kaj storiti. „Napravite državni prekuc (Staatsstreich)“, svetuje prvi, a knez odgovorí: „Za to nimam denarja.“ Drug mu svetuje, naj se zapré v trdnjavo Belgradsko in izdá oklic do naroda, v katerem mu razloži sedanje stanje. — Da je Srbija prišla v take zadrege, temu je skoro največ kriv knez sam, ki je s svojo neodločnostjo in svojim cincanjem prišel ob zaupanje pri narodu. Vsled tega je tudi skupščina nesložna in je sama želela, da bi 1. dne t. m. prenehala. Vlada je ob veljavo, knez misli popustiti prestol. Če pa to stori, bo prišla Srbija le še v veče zadrege, bila bi ob sedanjem času največe sile brez vlade, utegnil bi nastopiti komunizem, in kako strašno je to, skusila je že marsikatera dežela. Tedaj je na vsak način bolje za Srbijo, če knez čaka s krono na glavi osode svoje in dežele. — Plamen ustaje, ki je planil v Hercegovini in Bosni kviško, je tedaj občutljivo segel na Srbsko, osoda ustajnikov je v tesni zvezi z osodo Srbske.

Iz Turškega bojišča. — Ljubibratič je popolnoma popustil ustajnike, za katere pa to ni nobena zguba, ker se je z njegovim odstopom povrnilo zopet edinstvo med vodje. — V Hercegovini so bile zadnji čas krvave bitve. Padel je med drugimi tudi vojvoda Bačevič, svak kneza Črnogorskega, in bil 23. u. m. v Dubrovniku jako sijajno pokopan. Smrt njegovo so Črnogorci nad Turčini strahovito maščevali. — Tudi v Bosni je vedno krvavo kresanje, Hubmajerjeve čete ne dajo miru Turkom. Ustajniki so objavili oklic do Srbov mohamedanske vere, v katerem jim obetajo, da jim zavoljo vere ne bodo nič storili, ker boj velja le Turku; naj tedaj pridružijo se ustaji ali pa vsaj mirni ostanejo. — Turška vlada je neki zahtevala od Črnogorskega kneza, naj pokliče vse svoje podložne, ki so pri ustajnikih, nazaj, sicer bodo Turške ćete planile v Črnogoro. Knez pa se tega žuganja nikakor ni vstrašil, ker pozna svoje sokole. — Iz Kostajnice, Podova in Dubice se „Obzoru“ poroča, da vojne in politične oblasti Avstrijske ob Bosniški meji zeló ostro ravnajo z ustajniki, tako, da ti pravijo, „da jih preganjajo.“ Godi se to neki vsled ukaza, ki je od Andrassya došel generalkomandu v Zagrebu. „Krasna politika to“ zakliče „Obzor“ in — prav ima. — Med Padovom in Žirovcem je pribeglo zopet 1500 ubožcev iz Bosne pred Turško silo na zemljo Avstrijsko.

Popravek. V zadnjem listu na strani 28 v 3. vrsti spodaj namesti „Goriška škofija“ beri Goriška knežija.

Žitna cena

v Ljubljani 26 januarija 1876.

Hektoliter v nov. denarji: pšenice domače 8 fl. 30. — banaška 8 fl. 98. — turšice 4 fl. 80. soršice 6 fl. 10. — rži 5 fl. 10. — ječmena 3 fl. 90. — prosa 4 fl. 70. — ajde 5 fl. 80. — ovsa 3 fl. 50. — Krompir 3 fl. 60 kr. 100 kilogramov.

Kursi na Dunaji 31. januarija.

5% metaliki 68 fl. 70 kr.	Ažijo srebra 105 fl. 20 kr.
Narodno posojilo 73 fl. 70 kr.	Napoleondori 9 fl. 16 kr.